

DOCUMENTS RELATIFS
A LA METROPOLE DE THESSALONIQUE
DATANT DE LA FIN DU XIIIe SIECLE-DEBUT DU XIVe

B. KATSAROS

Ανάτυπο από τα Βυζαντινά 15
Θεσσαλονίκη 1989

ΚΕΝΤΡΟ ΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ
ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

DOCUMENTS RELATIFS
A LA METROPOLE DE THESSALONIQUE
DATANT DE LA FIN DU XIIIe SIECLE-DEBUT DU XIVe

B. KATSAROS

Ανάτυπο από τα *Βυζαντινά* 15

Θεσσαλονίκη 1989

ΚΕΝΤΡΟ ΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ
ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

B. Katsaros

DOCUMENTS RELATIFS
A LA METROPOLE DE THESSALONIQUE
DATANT DE LA FIN DU XIIIe SIECLE-DEBUT DU XIVe*

A. LES DOCUMENTS

Les ff. 74-79 du cod. Vat. gr. 1891¹ contiennent plusieurs textes qui, à première vue, semblent relatifs à la Métropole de Thessalonique². Quelques-uns de ces textes seulement ont retenu l'attention des chercheurs au cours de la dernière décade³. Les textes contenus dans les feuillets ci-dessus mentionnés du manuscrit du Vatican sont, d'après la description de Canart, les suivants:

1. L'épître d'un évêque à l'Eglise de Thessalonique (ff. 74-75)⁴.

* Cette étude a été publiée pour la première fois en langue grecque dans les *Mélanges dédiés au Professeur Emmanuel Criaras*. Dans la publication des textes originaux (Troisième partie), se sont glissées par inadvertance des erreurs et des fautes propres à en dénaturer le contenu et qui imposent de ce fait une nouvelle publication. À cette occasion, nous incluons les cinq derniers textes. Je dois des remerciements aux professeurs J. Stephanis et D. Christidis pour la lecture critique qu'ils ont bien voulu faire de tout l'édition et pour leurs observations sur les problèmes du text.

1. Description d'archive voir dans le *Catalogue* de P. Canart, *Bibliothecae Apostolicae Vaticanae Codices Manuscripti Recensiti, Codices Vaticani Graeci, Codices 1745-1962*, vol. I, *Codicum enarrationes*, in *Bibliotheca Vaticana MCMLXX*, p. 520-528.

2. Dans les ff. 74-75 par exemple la lettre de l'évêque adressée à l'Eglise de Thessalonique, le feuillet 75^{r-v} fait état du monastère et des moines du monastère d'Hypominnèskôn à Thessalonique, dans le f. 76 est prononcé dans la Métropole de Thessalonique un divorce, alors qu'est signé par l'évêque de Citros premier au trône un autre divorce qui occupe les ff. 76^v-77 du cod. Vat. gr. 1891. Enfin, aux ff. 77^{r-v} et 78^v-79^v sont inclus les textes liés à la métropole de Thessalonique, voir P. Canart, *Codices*, p. 526-527.

3. Voir P. Magdalino, *Some Additions and Corrections to the List of Byzantine Churches and Monasteries in Thessalonica*, *REB* 35 (1977), p. 284-285. Voir aussi P. Lemerle - A. Guillou - N. Svoronos - D. Papachryssanthou, *Actes de Lavra*, II, (1204-1328), [*Archives de l'Athos*, VIII], Paris 1977, p. 301-303 (*Appendice VII*).

4. Voir ci-dessous, p. 410-412.

2. L'épître d'un patriarche de Constantinople aux moines du monastère Hypomimnèskôn à Thessalonique (ff. 75-75^v)⁵.

3. Une lettre du même patriarche à l'Empereur de Byzance traitant de la situation au monastère d'Hypomimnèskôn (ff. 75^v-76)⁶.

4. Le texte d'un divorce prononcé par la Métropole de Thessalonique (ff. 76)⁷.

5. Le texte du divorce que l'évêque Jean de Kitros, premier évêque de la Métropole de Thessalonique, prononce (ff. 76^v-77)⁸.

6. La lettre d'une soeur au métropolite de Thessalonique requérant l'octroi du permis de prendre en charge le monastère de Saint-Démètre de Céphalonie à Thessalonique (ff. 77)⁹.

7. Un texte émanant du métropolite de Thessalonique en réponse à la demande précédente de la soeur (ff. 77-77^v)¹⁰.

8. Une lettre du métropolite Jacques de Thessalonique par laquelle les droits d'un moulin à eau situé dans la région du village des Saints-Apôtres de la Métropole de Thessalonique sont cédés au prêtre Démétrios Contos¹¹ (ff. 78^v)¹².

9. Une lettre du métropolite de Thessalonique aux moines du monastère de Lavra leur cédant trois cellules dans la région de «Longos» d'Hermèleia et deux cellules dans la région de «Tripotamos» en Chalcidique (ff. 78^v-79)¹³.

10. La réponse des moines du monastère de Lavra par laquelle ils acceptent la concession et s'acquittent de leurs obligations envers la Métropole de Thessalonique (ff. 79^r-^v)¹⁴.

Parmi les textes ci-dessus, les deux qui concernent le monastère de Saint-Démètre de Céphalonie à Thessalonique ont été publiés par P.

5. Voir ci-dessous, p. 412-413. Le texte est aussi cité par le cod. Paris gr. 1124 A, ff. 232^v-233 (Voir P. Canart, *Codices*, p. 526).

6. Voir ci-dessous, p. 413-414.

7. Voir ci-dessous, p. 415.

8. Voir ed. pr. du texte dans l'étude, *Ανέκδοτο «σημείωμα διαζυγίου» του 13ου αι. από τον κώδ. Vat. gr. 1891 και το πρόβλημα του συντάκτη, επισκόπου Κίτρους Ιωάννου, Μνήμη Αίλου Πολίτη*, Thessalonique 1988, p. 55-56.

9. Voir ed. pr. du texte P. Magdalino, *Some Additions and Corrections*, p. 284-285.

10. Voir ed. pr. du texte P. Magdalino, op. cit. p. 285.

11. Voir *Prosopographisches Lexikon der Palaiologenzeit*, fasc. 6, Wien 1983, p. 9.

12. Voir ci-dessous, p. 418-419.

13. Voir ed. pr. du texte P. Lemerle - A. Guillou - N. Svoronos - D. Papachrysanthou, *Actes de Lavra*, vol. II, p. 301-302.

14. Op. cit., p. 303.

Magdalino (1977)¹⁵ et les deux qui traitent de la concession de cellules au monastère de Lavra par P. Lemerle, A. Guillou, Nikos Svoronos et Dionyssia Papachryssanthou dans le tome des *Actes de Lavra II* (1977)¹⁶ car le hasard a voulu qu'ils intéressent tous deux l'objet d'étude principal de ces chercheurs. Quant aux autres textes, l'acte de divorce attribué à l'évêque Jean de Kitros m'a occupé dans une publication¹⁷ qui l'inclut consacrée à l'étude de la personne de l'évêque de Citros tandis que les cinq derniers textes restaient inédits.

Dans un projet plus général visant à la publication intégrale des textes inédits du cod. Vat. gr. 1891¹⁸, l'unité des textes liés à la Métropole de Thessalonique présente, à mon avis, un intérêt exceptionnel dans la mesure où n'ont pas été étudiés, à ce jour, les problèmes spécifiques qu'ils soulèvent, telle l'identification des personnalités dont il y est fait mention qui permettrait d'évaluer cette petite collection et de la localiser dans l'unité plus large des lettres du manuscrit Vatican.

B. LES PERSONNES, LES EVENEMENTS ET LES PROBLEMES

P. Magdalino a noté que les textes ne sont pas datés, mais il existe quelques indications pour leur datation entre la deuxième moitié et la fin du XIIIe siècle¹⁹. Ainsi, selon Magdalino²⁰, le texte n° 8 peut dater de l'époque qui a suivi le mandat métropolitain de Manuel Dishypatos à Thessalonique (1258-1275)²¹. Mais le texte fait mention du métropolitain Jacques²² qui occupe le trône épiscopal en janvier 1295²³. Ce même chercheur considère que les trois lettres de la collection d'épîtres de Vat. gr. 1891, qui présentent la correspondance d'un prêtre anonyme de Thes-

15. Voir ci-dessus, p. 402, n. 9, 10.

16. Voir ci-dessus, p. 402, n. 13, 14.

17. Voir ci-dessus, p. 402, n. 8.

18. Ce sont principalement les lettres des ff. 31-32^v, 51^v-58^v qui présentent un intérêt (v. P. Canart, *Codices*, p. 521 et 523-524), lesquelles requièrent une recherche particulière.

19. Voir P. Magdalino, *Some Additions and Corrections*, p. 279.

20. Op. cit.

21. Magdalino se réfère évidemment à l'extrait « τοῦ ἐν ἀρχιερεῦσιν μακαριωτάτου ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης τοῦ Μεσοποταμίτου ἐκείνου δηλονότι, ἀκολουθῶν τοῦ κυροῦ Ἰωσήφ καὶ ἐπομένως ἐν ὑστέροις τοῦ Γλυκέος κυροῦ Βασιλείου », voir ci-dessous, p. 419.

22. Voir ci-dessous, p. 419: « καθ' ὅρισμὸν τοῦ παναγιωτάτου ἡμῶν αὐθέντος καὶ δεσπότου τῆς Θειοτάτης ἀρχιεπισκοπῆς Θεσσαλονίκης, ὑπερτίμου καὶ ἐξάρχου κυροῦ Ἰακώβου ». Voir aussi P. Canart, *Codices*, σ. 526.

23. *REB* 10 (1952), p. 109 et note 6.

salonique avec Théodore Métochites, peuvent être datées d'après 1290, date à laquelle Métochites devient «grand logothète»²⁴.

L'opinion selon laquelle les textes seraient datés de la dernière décennie du XIIIe siècle se trouve renforcée par l'identification de Jean de Kitros avec l'évêque de Kitros Jean Secountinos mentionné dans un document de 1295²⁵ et qui est en relation avec la Métropole de Thessalonique²⁶. Les éditeurs des *Actes de Lavra* II posent également comme *terminus ante quem* pour les textes n° 9 et 10 la date d'avril 1304²⁷.

Se mêle au problème de la chronologie celui de l'identification des personnes mentionnées dans les textes. Le premier problème et le plus fondamental concerne l'identification du métropolite de Thessalonique qui, dans tous les textes (sauf le n° 5), est anonyme. Ensuite se pose celui de l'identification du patriarche anonyme des textes n° 2 et 3 et, en troisième lieu, le problème, qui n'en est pas vraiment un tant il est élémentaire, de l'identification de l'empereur byzantin auquel il est fait allusion.

La lettre du métropolite anonyme du f. 74 du cod. Vat. gr. 1891 est sans en-tête²⁸ parce qu'un ou plusieurs feuillets qui suivaient le 73^v²⁹ sont tombés. Le texte n° 7 se termine à la ligne 5 du f. 77^v; le reste de cette page est vide, tout comme l'est également le folio 78³⁰. Les textes

24. P. Magdalino, *Some Additions and Corrections*, p. 279 et note 11.

25. Fr. Dölger, *Aus den Schatzkammern des heiligen Berges*, München 1948, p. 166-168, 170.

26. Voir, B. Katsaros, 'Ανέκδοτο «σημείωμα διαζυγίου», p. 63, n. 54.

27. *Actes de Lavra*, II, p. 301.

28. Voir ci-dessous, pl. 1.

29. Dans le f. 73^v, après le texte d'Apocaucos qui débute par «Ἐπιχρᾶζει καὶ τοῖς ἐννόμοις συνοικεσίοις . . . » [Canart renvoie pour ce texte au Hierosolymitanum 276, f. 57 et Petropolitanum 250, f. 39^v (P. Canart, p. 526) mais le texte est publié: voir, A. Papadopoulos-Kerameus, *Συνοδικὰ γράμματα Ἰωάννου τοῦ Ἀποκαύκου μητροπολίτου Ναυπάκτου*, *Βυζαντις* 1 (1909) 27-28, no 10 (cod. H.). Voir aussi N. B. Tomadakis, *Οἱ λόγιοι τοῦ δεσποτάτου τῆς Ἡπείρου*, *ΕΕΒΣ* 27 (1957) 39, no 11 (=Σύλλαβος Βυζαντινῶν μελετῶν καὶ κεμένων, fasc. B', *Φραγκοκρατία καὶ Παλαιολόγιοι Χρόνοι*, Athènes 1961, p. 39, no 11], suit le début d'un autre texte de divorce que Canart (Codices, p. 526) attribue, peut-être à juste titre, à Ioannis Apocaucos. Cependant, ce texte n'apparaît ni dans le catalogue des oeuvres d'Apocaucos, ni dans le catalogue des oeuvres d'Apocaucos des codd. Petropol. gr. 250 [N. A. Bees, *Περιγραφή τοῦ κώδικος Ἰσαὰκ τοῦ Μεσοποταμίτου* (= petropol. graec. CCL), *BNJ* 21 (1976) 9-52] et Hierosol. gr. 276 (A. Papadopoulos-Kerameus, *Ἱεροσολυμιτικὴ Βιβλιοθήκη*, τὸμ. Α', St. Petersburg 1891, phot. éd. Bruxelles 1963, σ. 338-344) ni dans les incipits qui sont publiés par Tomadakis *op. cit.* p. 405-422).

30. Voir ci-dessous, pl. 5.

n° 8, 9 et 10 des ff. 78^v-79^v³¹ sont écrits par une main ultérieure (du XIVe siècle). Le document n° 8 mentionne expressément le nom du métropolite de Thessalonique Jacques (1284-1299)³². Rien ne prouve que les textes suivants soient liés à la personne du métropolite (n° 9 et 10). Mais il est pourtant logique de supposer que ce n'est pas sans raison que le copiste du XIVe siècle a ajouté les trois derniers textes dans le manuscrit.

La lettre sans en-tête du métropolite anonyme adressée à l'Eglise de Thessalonique mentionne expressément l'absence de ce dernier de la ville de Thessalonique³³ et son auteur entreprend d'y conseiller au clergé l'attachement à ses devoirs et l'observance de l'ordre hiérarchique³⁴.

Dans la lettre du patriarche qui se rapporte aux événements du monastère d'Hypomimnèskôn³⁵, nous apprenons que les moines, qui sont allés à Constantinople pour faire part du problème du monastère³⁶ et demander l'intervention de la haute autorité, ont rencontré le patriarche après avoir rendu visite au métropolite de Thessalonique qui se trouvait à cette époque-là lui aussi à Constantinople³⁷. Il s'agit très probablement du métropolite auteur de la lettre précédente à l'Eglise de Thessalonique, si l'on en juge par le contenu et l'ordre chronologique dans lequel les textes sont présentés dans le manuscrit.

Le patriarche reçoit les moines et il leur confie une lettre qu'il a écrite pour l'Empereur et qui, dans l'ordre des textes du cod. Vat. gr. 1891, suit la lettre du patriarche aux moines du monastère d'Hypomimnèskôn. Dans sa lettre à l'Empereur, le patriarche informe le pouvoir politique qu'à Thessalonique, au monastère d'Hypomimnèskôn, une

31. Voir ci-dessous, pl. 6.

32. Voir ci-dessous, p. 3, n. 22.

33. Voir ci-dessous, p. 10.1.3: «... τῆς ἡμῶν ταπεινότητος ὁ τῆς ἀποδημίας οὗτος χρόνος δηλώσειεν...».

34. Voir ci-dessous, p. 411.1.49: «... πατρικῶς παραδηλοῦμεν τε καὶ παρεγγυώμεθα, μάλιστα μὲν ἀντιποιεῖσθαι τῆς ὀφειλομένης ὑμῖν εὐταξίας καὶ καταστάσεως...».

35. Pour le monastère, voir R. Janin, *Les églises et les monastères des grands centres byzantins*, Paris 1975, p. 413-414 ou également la bibliographie correspondante. La position du monastère à Thessalonique n'est pas connue, voir V. Dimitriadis, *Τοπογραφία τῆς Θεσσαλονίκης κατὰ τὴν ἐποχὴ τῆς Τουρκοκρατίας 1430-1912*, Thessalonique 1983, p. 268.

36. Voir ci-dessous, p. 412.2,6: «Οἱ ὑμέτεροι ἀδελφοὶ εἰς Κωνσταντινούπολιν ἀφικόμενοι...».

37. Voir ci-dessous, p. 413.2.7: «... τὸν ἱερώτατον μητροπολίτην Θεσσαλονίκης, ὑπέρτιμον καὶ ἑξάρχον πάσης Θεσσαλίας, ἀγαπητὸν κατὰ κύριον ἀδελφὸν καὶ συλλειτουργὸν τῆς ἡμῶν μετριότητος, προσώκειλαν καὶ πάσης ἄλλης φιλοφροσύνης καὶ δεξιώσεως παρὰ τούτου τυγχόντες...».

personnalité appartenant «μεγάλους καὶ κατὰ κόσμον περιφανεῖς»³⁸, s'est mêlée des affaires de fonctionnement du monastère, qu'elle a interrogé les moines et imposé un higoumène de son choix. Le patriarche recommande également aux moines «de ne pas fomenter de troubles et scandales entre eux, mais de vivre dans la paix spirituelle, la concorde et l'amour fraternel, chacun exerçant son ministère avec dévotion dans la crainte de Dieu et le mépris de la rivalité»³⁹.

Les limites chronologiques rendent l'identification de l'empereur en question avec l'empereur Andronicos II Palaiologos certaine, ce qui résoud ce problème. Par contre, dans le cas du patriarche, il y a bien un problème d'identification dans la mesure où, dans l'intervalle même réduit des années 1290-1304, se sont succédé en alternance au trône patriarcal Athanassios 1er (1289-1293 et 1303-1310)⁴⁰ et Jean Kosmas (1294-1303)⁴¹.

Si l'on se base sur les textes mêmes qui nous apprennent que le métropolite de Thessalonique s'est absenté de Thessalonique⁴² pendant un certain temps, il me semble plausible de déterminer plus précisément, toujours grâce aux textes de cette collection, la période de son absence au moment où les moines du monastère d'Hypomimnèskôn se trouvaient à Constantinople pour rendre compte au métropolite lui-même, au patriarche et à l'empereur de tout ce qui se passait dans leur monastère avec les interventions d'une personnalité politique éminente dans les affaires intérieures du monastère. Entre ces documents, se trouve intercalé—intentionnellement—un acte de divorce (texte n° 5) prononcé par l'évêque Jean de Kitros⁴³. Le copiste du manuscrit entend distinguer clairement le rédacteur du texte et le métropolite de Thessalonique Jacques pendant le mandat duquel doivent être datés les textes qui ont rapport au monastère de Saint-Démètre de Céphalonie. La position du texte concernant le divorce entre les documents liés à la Métropole de Thessalonique, son rapport avec l'évêque Jean de Kitros et la mention qui y est faite de la qualité de premier évêque au trône de ce dernier

38. Voir ci-dessous, p. 414.3.27: «τοὺς γὰρ μεγάλους καὶ κατὰ κόσμον περιφανεῖς ἐπ' εὐεργεσίᾳ καὶ παντοίᾳ φιλοτιμίᾳ ἰδιοποιουμένους οἶδαμεν σεβασμίαν μονήν, οὐ μὴν γε ἐπὶ λύμῃ καὶ ἀπωλείᾳ οὐδὲ ἐπὶ τοῦ κατ' ἀρχὴν ἐθέλειν οὐ τῶν σωματικῶν μόνον ἀλλὰ καὶ τῶν πνευματικῶν καὶ μοναχοῦς ἀνακρίνειν καὶ καθηγουμένους προβάλλεσθαι καὶ τᾷλλα πράττειν ὅσα μόνοις τοῖς ἀρχιερεῦσιν ἐφεῖται . . . ».

39. Voir ci-dessous, p. 13.2.15.

40. Voir V. Laurent, *Regestes*, vol. I, fasc. IV, p. 337 et 371.

41. Id. p. 321-354.

42. Voir ci-dessous, p. 405.

43. Voir ci-dessus, p. 402 et n. 8.

sont interprétables seulement si Ioannis est considéré comme le remplaçant du métropolite de Thessalonique absent, premier selon l'ordre des évêchés de la Métropole, seul complétant pour agir en métropolite et pour traiter des affaires telles qu'un divorce. L'évêque Jean de Kitros apparaît, avec le métropolite Jacques de Thessalonique, comme l'évêque de Kitros le premier au trône dans un document de la Métropole de Thessalonique daté de janvier 1295⁴⁴. Par conséquent, sur la base des rapprochements opérés entre les personnes susmentionnées, le métropolite anonyme de Thessalonique est Jacques. En conséquence de quoi, le *terminus post quem* des textes est l'année 1294 pendant laquelle Jacques accède au trône métropolitain de Thessalonique. 'A cette époque, le trône patriarcal est indubitablement occupé par Jean XII qui est un intime de l'empereur en sa qualité de père spirituel et du métropolite de Thessalonique Jacques, ennemi de son rival, Athanassios 1^{er}⁴⁵.

Sur la base de ce qui précède, les trois premiers textes qui paraissent être classés dans un ensemble de documents par les archives de la Métropole de Thessalonique peuvent être datés d'après 1294, année de l'avènement au trône du patriarche Ioannis XII, et pendant les années du mandat de Jacques à la métropole de Thessalonique.

Les observations antérieures peuvent expliquer le geste du copiste des ff. 78^v-79^v. A la suite de cet ensemble de documents du métropolite de Thessalonique Jacques⁴⁶, ce copiste ultérieur a ajouté un autre document dans lequel Iacovos est expressément cité et, très probablement, encore les deux derniers documents qui ont trait à la concession des cellules au monastère de Lavra et qui peuvent ainsi être datés de la période du mandat de Jacques à la Métropole de Thessalonique. Par conséquent, la totalité des dix documents peut être placée dans le cadre chronologique de la prélature de Jacques dont le nom figurait très proba-

44. Voir Fr. Dölger, *Aus den Schatzkammern des heiligen Berges*, München 1948, p. 167-168.

45. Jean XII Cosmas a accédé au trône patriarcal en 1294 (voir V. Laurent, *Regestes*, vol. I, fasc. IV, p. 349) et il était le «père spirituel de l'Empereur» (voir M.I. Gedeon, *Πατριαρχικοί Πίνακες ...*, Κωνσταντινούπολις [1885-1890], p. 404). Pour l'attitude hostile d'Athanassios envers Iacovos, voir Alice-Mary Maffry Talbot, *Correspondence of Athanasius I, Patriarch of Constantinople, Letters to the Emperor Andronicus II, Members of the Imperial Family, and Officials*. [Corpus Fontium Historiae Byzantinae, VII], Dumbarton Oaks 1975, p. 286. 112. 30 à la suite et p. 438-439 (31).

46. Voir ci-dessous, p. 419.8.4: «καθ' ὅρισμὸν τοῦ παναγιωτάτου ἡμῶν αὐθέντου καὶ δεσπότης τῆς θειοτάτης ἀρχιεπισκοπῆς Θεσσαλονίκης, ὑπερίμου καὶ ἐξάρχου κυροῦ Ἰακώβου».

blement au début de la collection sur un des feuillets perdus entre les ff. 73^v-74.

La valeur des textes ci-dessus ne se réduit pas simplement au fait qu'ils constituent des sources historiques uniques pour les thèmes auxquels ils se rapportent. Certains de ces textes, plus particulièrement les trois premiers, liés à l'agitation à Thessalonique et à l'ingérence de personnalités politiques dans l'administration du monastère d'Hypomimnèskôn, présentent un intérêt plus général dans la mesure où cet événement n'était pas isolé. 'A peu près en même temps, se produisait la même chose à Thessalonique au monastère royal d'Akapniou⁴⁷. Cependant, il est certain que, dans le cas du monastère d'Hypomimnèskôn, l'importante personnalité politique qui intervient et nomme le supérieur du monastère se trouvait dotée de compétences accrues par l'Empereur lui-même qui, comme le montre le texte, recommande aux moines qui lui rendent visite le sang-froid. Cette personnalité si puissante, apparaissant revêtue d'un pouvoir, pourrait-on dire, «impérial» à Thessalonique à cette époque est le Général Michel Glavas⁴⁸, qui prépare et mènera en 1297 la guerre contre les Serbes⁴⁹.

Enfin, la totalité fragmentaire du portefeuille de Jacques de Thessalonique rappelle les archives correspondantes de hiérarches lettrés connus du XIIIe siècle comme Jean Apocaucos, métropolite de Naupecte, de Démètre Chomatenos, archevêque d'Achrida ou du métropolite de Corfou, Georges Vardanis. Bien que le volume des archives de Jacques de Thessalonique soit relativement faible, l'érudition de ce dernier nous est par ailleurs connue par le biais de ses autres activités littéraires⁵⁰.

47. Voir R. Janin, *Les églises et les monastères*, p. 348 et n. 1-3. Voir aussi Alice-Mary Maffry Talbot, *The Correspondence of Athanasius I*, p. 40, n. 16 et p. 321-322.

48. Pour la personnalité de Michael Glavas, voir G. Theoharidis, *Μιχαήλ Δούκας Γλαβῆς Ταρχανειώτης* (Προσωπογραφικά). *ΕΕΦΣΠΘ*, vol. Z' (Μνημόσυνον X. Χαριτωνίδου), Thessalonique 1956, p. 183-206. Voir aussi T. Gouma-Peterson, *The Parecclesion of St. Euthymios in Thessalonica: Art and Monastic Policy under Andronikos II*, *Art B* 58 (1976) 168-182. H. Belting - C. Mango - D. Mouriki, *The Mosaics and Frescoes of St. Mary Pammakaristos (Fethiye Camii) at Istanbul*, *Dumbarton Oaks* 1978, p. 11-22.

49. Voir G. Ostrogorsky, *Geschichte des byzantinischen Staates*, München 1963, p. 403 et G. Theoharidis, *Μιχαήλ Δούκας Γλαβῆς Ταρχανειώτης*, p. 200.

50. Voir Carl Wendel, Planudea. (6. Kirchliche Bauten und Bilder in den Gedichten des Planudes), *BZ* (1940) p. 430. G. Mercati, Sulla Vita e sulle Opere di Giacomo di Bulgaria, *Collectanea Byzantina*, vol. I, Bari 1970, p. 102ff. Ivan Dujčev, Die Letzten Jahre des Erzbischofs Iakobos von Achrida, *Medioevo Bizantino-Slavo*, vol. I [Storia e Letteratura raccolta di Studi e Testi, 102], Roma 1965, p. 349-357. Pour le métropolite Jacques de Thessalonique voir aussi V. Laurent, *Corpus des*

qui le place dans l'histoire des lettres byzantines dans la période du XIIIe-XIVe siècle.

sceaux de l'Empire byzantin, V, 1, p. 340, n° 465, ou également la bibliographie correspondante. Voir aussi, Alice-Mary Maffry Talbot, *The Correspondence of Athanasius I*, p. 438-39.

Σημείωμα διαζυγίου

V, f. 73 v. 20

Ἡ νομικὴ παρατήρησις οὐδὲ τὰ τῶν συνοικεσίων ἐμπό-
 δια καὶ τὰ τῶν ἀνδρῶν πρὸς τὰς ἑαυτῶν γυναῖκας ἀδύ-
 νατα εἰς εὐνήν εἰς πολλοὺς τοὺς χρόνους παρέτεινεν,
 ἀλλὰ καὶ ταῦτα εἰς τριετίαν συστείλασα τὸ ἀπ' ἐκείνου
 5 βιβλίον ἀποστασίῳ τῷ ἀδυνάτῳ μέρει ***

5 βιβλίον ἀποστασίῳ: DL. 24, 1; cf. K. Aland, *Synopsis Quatuor Evangeliorum*, p. 81

Tit. σημείωμα διαζυγίου in masg. V

1.

V, f. 74

...καὶ ἡ ἐν τούτῳ φήμη περὶ ὑμῶν, ἀποδημούντων
 ἡμῶν, μᾶλλον δὲ οὐχ ὅτι μέμνησθε μόνον τῆς ἡμῶν τα-
 πεινότητος ὁ τῆς ἀποδημίας οὗτος χρόνος δηλώσειεν,
 ἀλλὰ καὶ εἰ παρόντα ἐποθεῖτε καὶ λόγον ἐποιεῖσθε τῆς
 5 ἡμῶν πατρικῆς κηδεμονίας περὶ ὑμᾶς καὶ δι' αἰδοῦς ἤγετε,
 κατὰ τὴν ὀφειλὴν, τὴν εἰς ἡμᾶς ὑποταγὴν καὶ εὐπείθειαν.
 Ὡς οὐδὲν ἔσται τούτου κρεῖττον καὶ περιφανέστερον
 σύμβολον ἢ τὸ φαίνεσθαι νῦν ὑμᾶς καὶ μὴ παρούσης αὐτόθι,
 τῆς ἡμῶν ταπεινότητος λόγον ὅτι πλεῖστον ποιούμενους
 10 καὶ διὰ μεγίστης φροντίδος ἄγοντας, καθὼς ὑμῖν συνεχῶς
 ὑπετιθέμεθα, βιοτεύειν ἐν εὐταξίᾳ καὶ νόμοις πνευματι-
 κοῖς καὶ χριστιανοῖς ἐπιπρεπούσῃ πολιτείᾳ καὶ καταστά-
 σει, καὶ φιλονικεῖν ἐνταῦθα πρὸς ἀλλήλους τὴν καλλίστην
 φιλονικίαν, ὅστις ἂν ἄλλος ἄλλον ἐν τούτοις παραδράμῃ
 15 καὶ μέχρις ἡμῶν ἀκούσῃ κρείττων διαγενόμενος.

6 τὴν εἰς - εὐπείθειαν: cf. Hebr. 13, 17 8-9 καὶ μὴ - ταπεινό-
 τητος: cf. Phil. 2, 12

15 κρείττων] κρεῖττον V

Ἡμεῖς γὰρ νῦν ταῖς περὶ ὑμῶν φροντίσι ζῶμεν καὶ τῆς
 ὑπὲρ ὑμῶν φήμης ἀγαθῆς ἐξηρητήμεθα καὶ τὸν ἐντεῦθεν
 ἐγγινόμενον κόσμον ἡμῖν (τὰ γὰρ ἡμέτερα πατρικῶς
 ἴσασι πάντες ὡς οἰκείουμεθα) ἐπιποθοῦμεν μάλα θερμῶς·
 20 εἰρήσθω δ' ὅτι καὶ ἐπικτώμεθα ὡς τανῦν γε δὴ ταῦτα.
 Καί μου πρὸς τῆς θείας χάριτος ἡδέως τε ἅμα καὶ γενναίων
 τὸν λόγον ἐπακροάσασθε. Κάλλιστα περὶ ὑμῶν καὶ ἀκούεις
 ἔχομεν καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους παρρησιάζεσθαι τε καὶ ἐμ-
 φαιδρύνεσθαι τὴν περὶ τὰ ψυχικῶς λυσιτελοῦντα διεξίντες
 25 ὑμετέραν σπουδὴν, τὴν περὶ τὸ θεῖον εὐλάβειαν, τὴν περὶ ἡ-
 μᾶς ὑποταγὴν, οὗς λόγοις οἷς οἶδεν ἡ τὰ πάντα καλῶς διοι-
 κοῦσα καὶ διεξάγουσα πρόνοια εἰς τὴν ὑμετέραν ψυχικὴν
 κυβέρνησιν προσστήσατο· ἔτι τε τὴν πρὸς τὴν ἱερωσύνην
 αἰδῶ, τὸ φιλάλληλον, τὸ φιλόκοινον, τὴν ἐν πνεύματι
 30 εὐταξίαν καὶ κοσμιότητα, τὸν περὶ τοὺς θεῖους ναοὺς
 πόθον | πάσης ἀσχολίας ἀνώτερον, τὴν εἰς τὰς ἱεράς καὶ
 πανδήμους συνάξεις συνδρομὴν τε καὶ ζέσιν φιλόθεον,
 τὸ φιλόξενον, τὸ περὶ τοὺς πάσχοντας συμπαθές, τὴν περὶ
 τοὺς δεομένους ἐκ τῶν προσόντων μετάδοσιν τᾶλλά τε
 35 πάντα οἷς ἂν ὁ εὐσεβὴς λαὸς καὶ τὴν ἀπὸ Χριστοῦ περι-
 φανῇ κλῆσιν πεπλουτηκῶς κοσμοῖτο τε καὶ χαρακτηρί-
 ζοιτο. Ταῦτα κλέος ὑμῖν, ταῦτα κόσμος πάσης βασκανίας
 ἀνώτερος. Εἰ δὲ καὶ ἡμῖν οὐχ ἥμισυ σὺν ὑμῖν, πάντως
 οὐδεὶς φθόνος ἐφέξει πατέρα τέκνων ἐγκαλλωπίζεσθαι
 40 προτερήμασι. Τούτοις καὶ εἰς τὸ ἐξῆς ἐμφαιδρύνουσθε
 † κ(αὶ) ναι(ον) †, τέκνα ποθεινά τε καὶ γνήσια, κὰν τῷ πα-
 ρόντι νῦν οὐχ ἦττον τῆς ὑμετέρας ἀποδημίας καιρῷ, ὡς
 ἐνταῦθά γε δεῖ μάλιστα γνώμης ἀκλονήτου καὶ λογισμοῦ
 βεβηκότος ὑμῖν, ἡνίκα καὶ πλείων ἴσως ἢ τῶν ἀντιπρατ-
 45 τόντων δαιμόνων ἐπήρεια, τῶν ἐντεῦθεν παγίδων καὶ τῆς
 παντοίας ἐπιβουλῆς ἀνάλωτοι διαμένοντες καὶ ἐν τοῖς
 θείοις προστάγμασιν ἀεὶ κατευθυνόμενοι τε καὶ ἀλλήλους
 ὡς ἐνὸν κατευθύνοντες· ὑμῖν δὲ καὶ μᾶλλον τοῖς τῷ θεῷ
 κλήρῳ κατελεγεμένοις πατρικῶς παραδηλοῦμέν τε καὶ

26-27 ἡ τὰ — πρόνοια: cf. Nemes. nat. hom. 43 (PG 40. 792B);
 Max. ambig. (PG 91. 1133D); 1189B); 31 πάσης — ἀνώτερον:
 cf. Pind. Pyth. 11,2

23 παρρησιάζεσθαι] παρρησιάζεσθαι V 23 ἱερωσύνην] ἱεροσύ-
 νην V 38 ἡμῖν] an ἡμεῖς? 41 κ' ναι'' cod.

50 παρεγγυώμεθα μάλιστα μὲν ἀντιποιεῖσθαι τῆς ὀφειλο-
μένης ὑμῖν εὐταξίας καὶ καταστάσεως καὶ καθ' ὅσον οἶόν
τε κάλλιστα πρὸς τὰς νενομισμένας συνάξεις ἀπαντᾶν
καὶ νήφειν ἐπὶ ταῖς πεπιστευμέναις λειτουργίαις ὑμῖν
καί, συντόμως ἐρεῖν, ἄριστά τε καθ' ἑαυτοὺς καὶ συμβα-
55 τικῶς καὶ κοσμίως πρὸς ἀλλήλους διάγειν καὶ τοῖς ἄλλοις
παρατιθέναι χρηστῆς βιοτῆς ὑποδείγματα.

V. f. 75

Ἐπειθ' ὡς εἰκὸς προσανέχειν καὶ τῷ τιμιωτάτῳ
χαρτοφύλακι τῆς καθ' ἡμᾶς ἀγιωτάτης μητροπόλεως
Θεσσαλονίκης καὶ ἀπονέμειν τιμὴν τὴν ἀνήκουσαν, τοῦτο
60 μὲν καὶ ὡς ἀνέκαθεν τοῖς πρώτοις τῶν τοῦ κλήρου συν-
τεταγμένων, | τοῦτο δὲ καὶ ὡς ἀνθ' ἡμῶν ὑμῖν αὐτόθι
καταλειφθέντι συνήθως τοῖς ἀρχαίοις ἐκκλησιαστικοῖς θε-
σπίσμασί τε καὶ παραδόσεσιν. Ὁ δὲ πανάγαθος καὶ παντο-
κράτωρ Θεός, ὁ πάντων τῶν καλῶν ἀεὶ χορηγὸς καὶ πρὸς
65 πᾶσαν ἐπαινετὴν σπουδὴν κατευθύνων καὶ συναιρόμενος,
καὶ ὑμῶν ἀντιλάβοιτο πάντων καὶ ὁδηγήσαι πρὸς τὴν
τῶν καλλίστων πράξεων καὶ ψυχωφελῶν ἐργασίαν καὶ
προκοπὴν ἐνισχύσας ἐνταῦθα καὶ προσεπιτείνας καὶ τε-
λειούσθω τὴν εἰς ἅπαν λυσιτελοῦν ὑμετέραν ὁρμὴν τε
70 καὶ προθυμίαν διὰ τῆς αὐτοῦ βοηθείας καὶ χάριτος.

53 νήφειν] νήφην V 56 χρηστῆς] χριστῆς V: an χριστιανικῆς?
63-64 παντοκράτωρ] παντοκράτορ V 68-69 τελειούσθω] τε-
λειώσθω V 69 ὁρμὴν] ὁρμήν V

2.

Ἐπιστολὴ

V, f. 75.8

P, f. 232^v. 7

† Οἱ ἐν τῇ κατὰ τὴν Θεσσαλονίκην σεβασμῷ μονῇ
τῇ ἐπικεκλημένῃ τοῦ Ὑπομιμνήσκοντος ἀσκούμενοι
εὐλαβέστατοι μοναχοὶ ἐν Κυρίῳ τέκνα τῆς ἡμῶν μετριό-
τητος, χάριν, εἰρήνην, ἔλεος καὶ ψυχικὴν σωτηρίαν ἐπεύ-
5 χεται ὑμῖν ἡ μετριότης ἡμῶν ἀπὸ Θεοῦ παντοκράτορος.
Οἱ ὑμετέροι ἀδελφοὶ εἰς Κωνσταντινούπολιν ἀφικόμενοι,

4 χάριν – ἔλεος: 1 Tim. 1-2; 2 Tim. 1,2; 2 Joh. 3

Tit. ἐπιστολὴ in marg. V σεβασμῷ μονῇ] σεβασμῶν μονῶν P
3 εὐλαβέστατοι om. P 4 χάριν, ἔλεος, εἰρήνην P 5 ὑμῖν] ἡμῖν P

ὡς εἷς τινα λιμένα εὐγάληνον, τὸν ἱερώτατον μητροπολί-
την Θεσσαλονίκης, ὑπέρτιμον καὶ ἑξαρχον πάσης Θετ-
ταλίας, ἀγαπητὸν κατὰ Κύριον ἀδελφὸν καὶ συλλειτουργὸν
10 τῆς ἡμῶν μετριότητος, προσώκειλαν καὶ πάσης ἄλλης
φιλοφροσύνης καὶ δεξιώσεως παρὰ τοῦτου τυχόντες,
γράμματί τε αὐτοῦ πρὸς δὲ καὶ ἡμετέρῳ ἐφοδιασθέντες,
ἀπίασι πρὸς τὸν κράτιστον καὶ ἅγιόν μου αὐτοκράτορα.
Καὶ παρεγγυᾶται ὑμῖν ἡ μετριότης ἡμῶν ἐν ἀγίῳ Πνεύ-
ματι μὴ ταραχᾶς μετ' ἀλλήλων ἔχειν καὶ σκάνδαλα, ἀλλ'
15 εἰρήνην ἄγειν πνευματικὴν καὶ ὁμόνοιαν καὶ ἀγάπην
ἀδελφικὴν, ἕκαστον τὸ ἑαυτοῦ μετερχόμενον | διακό-
νημα μετ' εὐλαβείας καὶ φόβου Θεοῦ καὶ μὴ φιλοπρωτεῖν
μηδὲ τοὺς ὑποδεστέρους τῶν ἐντιμοτέρων κατεξάνι-
20 στασθαι, ἀλλὰ τὰ οἰκεῖα μέτρα εἰδότες τὸν τῆς εὐταξίας
καὶ μοναδικῆς πολιτείας καὶ καταστάσεως νόμον καὶ ἥρον
καλῶς συντηρεῖν δεῖσθαι τε | συντονώτατον τοῦ Θεοῦ
ὁδηγῆσαι τὸν κραταῖον καὶ ἅγιον ἡμῶν αὐτοκράτορα
καὶ τῶν λυπούντων ὑμᾶς θεραπείαν ποιήσασθαι· ἔτι πα-
25 रेγγυᾶται ὑμῖν ἡ μετριότης ἡμῶν ἀποδιδόναι καὶ τῷ
ἐκκλησιαάρχῃ ὑμῶν τὴν προσήκουσαν τιμὴν καὶ εὐλάβειαν,
ὡς ἂν καὶ ἀπὸ Θεοῦ χάριν ἔχοιτε καὶ ἀπὸ τῆς ἡμῶν με-
τριότητος εὐχὴν καὶ εὐλογίαν. Ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ εἴη μετὰ
πάντων ὑμῶν.

P, f. 233

V, f. 75^v

10 μετριότητος] ταπεινώτητος s. scr. μετριότητος P 14 παρεγγυᾶται] παρεγγυᾶτε P 16-17 ἀγάπην ἀδελφικὴν] ἀγάπην πνευματικὴν s.l. ἀδελφικὴν P 19 ἐντιμοτέρων] ἐντιμωτέρων P 20 εἰδότες] ἰδότες P 24-25 ποιήσασθαι, ὅτι παρεγγυᾶται P 28 Θεοῦ καὶ τὸ ἔλεος P

3.

Ἐπιστολή

V, f. 75^v. 6

† Κράτιστε, θεόστεπτε, θεοκυβέρνητε καὶ θεοδόξαστε
δέσποτά μου, ἄγιε βασιλεῦ, ἔργον ἔμμονον ἔχοντες τῆς
ἀγίας βασιλείας σου ὑπερέχεσθαι, κὰν τοῖς πρὸς αὐτὴν
δὲ γράμμασιν ἔθος προανατάττειν εὐχάς, τοῦτο ἀποπλη-
5 ροῦντες καὶ νῦν δεόμεθα τοῦ Θεοῦ χορηγεῖν, τῇ ἐξ αὐτοῦ
βασιλείᾳ σου δύναμιν ἑξ ἁγίου αὐτοῦ κατοικητηρίου
καὶ ἐνισχύειν κατὰ τε τῶν ὀρωμένων καὶ ἀοράτων ἐχθρῶν

V, f. 76

- καὶ ἐμπιπλᾶν πνευματικῆς εὐφροσύνης καὶ θυμηδίας,
 προστιθέναι δέ σοι καὶ τῷ τῆς ζωῆς χρόνῳ ἡμερῶν πλη-
 10 θος καὶ τὸ ὑπηκοόν σοι ἐπαύξειν προσθήκαις ὁλοκλήρων
 ἐθνῶν, ὡς γινώσκεσθαι σε τῷ τε πλήθει τῶν ὑπηκόων καὶ
 ταῖς ἄλλαις εὐτυχίαις καὶ ἀρεταῖς τῶν προβεβασιλευκότων
 πάντων ὑπέρτερον. Πρὸ συχῶν ἡμερῶν ἤδη σεπτὸν πρό-
 15 σταγμα τῆς ἐκ Θεοῦ βασιλείας σου ἐπέμφθη ἡμῖν περὶ
 τοῦ μή τινος πρὸς ἡμῶν ἀξιωθῆναι παραδοχῆς, εἴ γε ἀπὸ
 τῆς κατὰ τὴν Θεσσαλονίκην σεβασμίας μονῆς τῆς τοῦ
 Ὑπομιμνήσκοντος ἐπικεκλημένης ἀναδραμόντες τινὲς μο-
 ναχοὶ κατὰ τοῦ καθηγούμενου σφῶν αὐτῶν λέγοιεν. καὶ
 20 ὅτου χάριν ἡμῖν τὸ τότε ταῦτα δεδήλωται, οὐ δεδυνήμεθα
 συμβαλεῖν, ἀλλ' οὐδὲ πρὸς ἡμᾶς τινες τῶν μοναχῶν ἀνε-
 δήμεσαν, νῦν δὲ ἐπεδήμησαν, καὶ ὧν ἕνεκα ἐπεδήμησαν
 εἰς προσκύνησιν τῆς ἐκ Θεοῦ βασιλείας σου ἀνατρέχοντες,
 αὐτοὶ ἀνενεγκοῦσι. Καὶ δεόμεθα καὶ ἡμεῖς εὐμενείας τε |
 25 τῆς παρὰ ταύτης ἀξιωθῆναι τοὺς μοναχοὺς, καὶ τινα
 αὐτῶν τοῦ λυποῦντος θεραπείαν γενέσθαι, ὡς μήτε τὴν
 μονὴν ἀπόλλυσθαι μήτε ψυχικὴν βλάβην καρποῦσθαι τὸν
 τὰ ταύτης ἀποφερόμενον· τοὺς γὰρ μεγάλους καὶ κατὰ
 κόσμον περιφανεῖς ἐπ' εὐεργεσίᾳ καὶ παντοίᾳ φιλοτιμίᾳ
 30 ἰδιοποιουμένους οἶδαμεν σεβασμίαν μονήν, οὐ μὴν γε
 ἐπὶ λύμῃ καὶ ἀπωλείᾳ, οὐδὲ ἐπὶ τοῦ κατ' ἀρχὴν ἐθέλειν,
 οὐ τῶν σωματικῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν πνευματικῶν,
 καὶ μοναχοὺς ἀνακρίνειν καὶ καθηγούμενους προβάλλε-
 σθαι καὶ τᾶλλα πράττειν ὅσα μόνοις τοῖς ἀρχιερεῦσιν
 ἐφεῖται, ὧν καὶ ἀπαλλαγῆναι τὴν τοιαύτην μονὴν σὺν
 35 τοῖς μοναχοῖς δεόμεθα καὶ αὐτοί, ὡς ἂν καὶ τοὺς ὑπὲρ
 τούτου στεφάνους ἡ ἀγία βασιλεία σου ἐκ χειρὸς τοῦ
 ταύτην βασιλεύσαντος Θεοῦ δέξαιτο, ὅς καὶ χαρίσαιοτο
 ταύτῃ σὺν τῇ ἐπιγείῳ καὶ τὴν οὐράνιον βασιλείαν.

8 ἐμπιπλᾶν — εὐφροσύνης: cf. Act. 14,17

17 ἀναδραμόντες] ἀναδραμῶντες V 30 ἀπωλείᾳ] ἀπολεία V 32-
 33 προβάλλεσθαι] προβάλεσθαι V 33 τᾶλλα] τάλλα V

4.

Σημείωμα διαζυγίου

V. f. 76. 11

Παρέστη τῷ ἐκκλησιαστικῷ σεκρέτῳ καὶ ὁ τὴν ἐπω-
 νυμίαν Τριχᾶς Γεώργιος, τοιάνδε τινὰ τὴν ἐγκλησιν κατὰ
 τῆς ἑαυτοῦ γυναικὸς ποιησάμενος. Διηγεῖται γὰρ τῇ γυναικὶ
 ἀντιπαραστάς *** ὡς πρὸ χρόνων ἔλαβεν αὐτὴν εἰς γυναῖκα
 5 πρῶτῳ συνοικεσίῳ καὶ λαβὼν οὐκ ἔσχε συντηρήσασαν αὐτῷ
 τὰ τῆς κοίτης ἀμύαντα· συμφθείρεται γὰρ καὶ μοιχᾶται ἀν-
 δράσιν ἐρασταῖς καὶ ἐρωμένοις αὐτῆς καὶ ταῦτα διαπραττο-
 μένη οὐ λήγει ὅπως οὖν τῆς κακίας. Κάντεῦθεν καὶ χρό-
 νος ἔκτος ἤδη ἐξ ὅτου δὴ ἀπ' ἀλλήλων δίστανται καὶ μη-
 10 δαμῶς ἐπὶ μιᾷ συναχθέντες οἰκίᾳ. Ἀκούει τοιγαροῦν τῶν
 λεγομένων ἡ γυνὴ παρὰ τοῦ ἀνδρὸς καὶ παρευθὺς μηδὲν
 ὑποστελαιμένη ἐν ἐπηκόῳ πάντων συνωδᾷ τῷ ἀνδρὶ καὶ
 αὐτὴ ἔφησεν, ὡς ἐπὶ τούτοις τοῖς ἔτεσι μηδαμῶς αὐτῷ
 συνοικήσασα· πολλοῖς γὰρ καὶ οὐχὶ ἐνὶ ἀνδράσι μεμοί-
 15 χευται. Ταῦτα παρὰ τῆς γυναικὸς ἀναφανδὸν ἀκηκοότες
 (ἰδοὺ κατὰ πάντα λόγον εἰκότα τὸ δίκαιον) καὶ διὰ τοῦ
 παρόντος ἐκκλησιαστικοῦ διαζευκτηρίου γράμματος
 διαζευγνύομεν ἀπ' ἀλλήλων αὐτούς, καὶ πρὶν διεστηκό-
 20 τας ἐπὶ τοσούτοις καιροῖς. Ἐπὶ τούτῳ γὰρ καὶ τὸ παρὸν
 ἡμέτερον διαζευκτήριον γράμμα γεγονὸς τῷ ἀνδρὶ ἐπι-
 δέδοται εἰς τε δῆλωσιν καὶ ἀσφάλειαν μηνὶ καὶ ἰνδικτιῶνι,
 τοῖς ἀναγεγραμμένοις.

Tit. σημείωμα διαζυγίου in marg. V

4 post ἀντιπαραστάς spatium 10-12 litterarum vacuum est
 V (fortasse nomen feminae om.) 9 ἔκτος] ἔκτος V

5.

Σημείωμα διαζυγίου

V, f. 76^v

Μηνὶ Ἰανουαρίῳ, ἰνδικτιῶνος ζ', προκαθημένου τοῦ
 πανιερωτάτου ἐπισκόπου Κίτρους καὶ πρωτοθρόνου κυροῦ
 Ἰωάννου, παρόντων θεοφιλεστάτων ἐκκλησιαστικῶν ἀρ-

Tit. σημεί(ωμα διαζυγίου) in marg. V

- χόντων, τοῦ μεγάλου οἰκονόμου κυροῦ Δημητρίου τοῦ
 5 Δυν(), ***
 "Ἔστι καὶ τοῦτο πρὸς μὲν τοῖς ἄλλοις τῷ θεῷ νόμῳ
 ἐντετραμμένον, ὥς, εἴ γε δόξει τισὶ καθ' ὁμοζυγίαν συμ-
 βιοτεύουσιν ἀπ' ἀλλήλων διαστῆναι συμβάσει τρόπον
 10 καθ' οἰονδήτινα, παρ' οὐδενὸς κωλύεσθαι μηδαμῶς,
 γνώμη δὲ τῶν τῆς Ἐκκλησίας τοῦτο ποιεῖν. Ὁ τοίνυν ***
 ἔσχε μὲν εἰς γυναῖκα κατὰ πρώτου γάμου συνάφειαν ***
 ἀλλὰ πρὸς καιρὸν μετὰ τοῖτοις πάνυ βραχὺν ὁ πρὸς ἀλλή-
 λους ἔρως τετήρητο, ἔπειτα δὲ τοσοῦτον εἰς τὸ πρὸς ἀλλή-
 λους μῖσος τοῦναντίον αὐτοὺς ἐξέμηνεν ὁ ἀπ' ἀρχῆς τῷ
 15 τῶν ἀνθρώπων γένει πολέμιος, ὥς μὴ μόνον μὴ συνοικῆ-
 σαι, ἀλλ' οὐ κατ' ὀφθαλμῶν στῆναι τοῦ ἐτέρου τὸν ἑτε-
 ρον καὶ θεαθῆναι πράως.
 "Ἐντεῦθεν διέστησάν τε ἀπ' ἀλλήλων καὶ συνοικεῖν
 ὅλως ἤκιστα ἦν καὶ ἀμφοῖν φορητόν. Ἡ μὲν γὰρ γυνή
 20 καὶ πρὶν ἀπαρεσκομένη τὸ συνοικῆσαι ἀνδρὶ διὰ τὴν ἐνοῦ-
 σαν αὐτῇ ἀσθένειαν (καὶ ἄμφω γὰρ τῷ ὧτε κεκώφωται
 μηδ' ὅπως οὖν αἰσθανομένη φωνῆς), ὅμως παρὰ τῶν γο-
 νέων εἰς τοῦτο ἀχθεῖσα καὶ ἄκουσα καὶ τὸν ἄνδρα γνοῦσα
 μὴ καλῶς πρὸς αὐτὴν διακείμενον, πλεῖστα μέντοι βα-
 25 ρυθυμοῦντα καὶ ἀχθόμενον ἐπὶ τῇ ἀσθενείᾳ αὐτῆς, μετε-
 μέλετό τε καὶ *** διαστῆναι αὐτοῦ, ἀντίβολον βίον τὸν
 μονήρῃ προαιρουμένη. Ὁ δὲ καὶ οὕτως καὶ δι' ἄλλα μὲν
 αἵτια καὶ διὰ τὴν εἰρημένην ταύτης ἀσθένειαν πλεῖστα
 τὴν γυναῖκα καὶ ἐμίσει καὶ ἀπεστρέφετο.
 30 Οὕτως οὖν ἔχοντες, πλειστάκις πρὸς τὴν τοῦ Θεοῦ
 Ἐκκλησίαν γενόμενοι τὴν ἀπ' ἀλλήλων διάστασιν συμ-
 φώνως ἡτήσαντο· ἀλλὰ ἐκεῖθεν μὲν ἀπεπέμποντο τοῖς
 πρὸς ὁμόνοιαν παραινούμενοι λόγοις, οἱ δὲ καὶ αὖθις
 ἀμείλικτοί τε πρὸς τοῦτο εἶναι ἠβούλοντο καὶ συνοικῆ-
 35 σαι ὅλως οὐκ ἤθελον. "Ἐνατος ἦδη ἐνιαυτὸς καὶ οὔτε συ-

5 τοῦ Δυν() scripsit recte Canart 7 ἐντετραμμένον] an ἐ-
 πιτετραμμένον? 7 εἴγε δόξει] εἴγε δόξη V 9 κωλύεσθαι]
 κολύεσθαι V 10-11 spatium vacuum est (sine nomine) 22
 μηδ' ὅπως οὖν] μηδ' ὅποσοῦν V 25-26 μετεμέλετό τε] μετεμέλ-
 λετό τε V 26 *** fortasse om. ἠβούλετο 27 καὶ οὕτως] οὕτως V
 32 ἡτήσαντο] ἡτήσαντο V 33 αὖθις] αὖθις V 35 ἔνατος]
 ἔνατος V

V, f. 77

νελθέτην ἀλλήλοιν, οὐτε μὴν | τὸ τοσοῦτον ἀποσκευασά-
μενοι μῖσος ἀλλήλοις ἐσπέισαντο. Οὕτω λοιπὸν κατατυ-
ραννοῦμενοι, πρὸς τὴν τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίαν καὶ ἄρτι
παραστάντες διαζευκτήριον γράμμα ἤτήσαντο.

- 40 Καὶ ἡμεῖς ἡβουλήθημεν μὲν καταπεῖσαι καὶ αὐθις
αὐτοὺς πρὸς ἀλλήλους ἐλθεῖν καὶ πάσῃ μεθόδῳ πρὸς
τοῦτο ἐχρησάμεθα καὶ τὸν καιρὸν ὑπερετιθέμεθα ἐξεπί-
τηδες, εἴπως δυνηθείημεν εἰρηνεῦσαι αὐτούς. Ἀλλ' ὥς
εἶδομεν τὸ παντελῶς τούτοις ἀσύμβατον, ἰδοὺ γνώμη
45 κοινῇ διίστῶμεν ἀπ' ἀλλήλων αὐτούς, καὶ πρὶν διεστη-
κότας ἐπὶ τοσοῦτοις καιροῖς.

Εἰς πίστῳσιν οὖν τῆς τοιαύτης διαζεύξεως καὶ τὸ
παρὸν ἡμέτερον ἐγεγόνει γράμμα καὶ ἐπεδόθη τῷ ἀνδρὶ
εἷς τε δῆλωσιν καὶ ἀσφάλειαν, μηνὶ καὶ ἰνδικτιῶνι τοῖς

- 50 ἀναγεγραμμένοις.

44 εἶδομεν] ἔδαμεν V (forlasse ex v. * εἶδω)

6.

Ἑπόμνησις

V, f. 77

† Τολμῶσα ἡ ἀναξία καὶ πανευτελὴς δούλη τῆς με-
γάλης ἀγιοσύνης σου ἀναφέρω, δέσποτά μου ἄγιε· τὴν
ἐν τῇ γειτονίᾳ τῇδε ὀρωμένην σεβασμίαν μητροπολιανὴν
γυναικειάν μονὴν τὴν εἰς ὄνομα μὲν τιμωμένην τοῦ μεγα-
5 λομάρτυρος καὶ μυροβλύτου ἁγίου Δημητρίου, οὕτω πως
δὲ ἐπικαλουμένην τῆς Κεφαλωνίας, ζητῶ ἀνατεθῆναί
μοι, ἐφ' ὅρῳ τῆς οἰκείας μου ζωῆς, μετὰ πάντων τῶν
ὑπ' αὐτὴν καὶ περὶ αὐτήν. Ἑπόσχομαι καὶ γὰρ περιποιεῖ-
σθαι καὶ ἀνακτίζειν αὐτὴν ἐφ' οἷς δέεται, ἀλλὰ καὶ τὴν
10 ἐτήσιον ἐορτὴν ἀνυστερήτως ἐκτελεῖν· περὶ δὲ λυχνοκατίας
καὶ λοιπῆς ἄλλης πρεπούσης ἀκολουθίας, ἀκριβῶς τοῦτο
μεμάθηκα ποιεῖν, καὶ παραγγελίας οὐ δέομαι. Τύχοιμι·

Magdalino: P. Magdalino, *REB* 35 (1977) 284-285

4. τὴν] τῆς V τιμωμένην] τιμωμένης V 6 Κεφαλωνίας V cf.
Κεφαλληνίας 7.6 10 ἐτήσιον] αἰτήσιον V 11 ἀκολουθίας]
ἀκολουθείας V 12 παραγγελίας] παραγγελείας V || Τύχοιμι] τοί-
χημοι V; τύχημοι Magdalino

οὖν τῆς αἰτήσεως, δέσποτά μου ἄγιε, καὶ οὐ παύσομαι
παρ' ὅλην μου τὴν ζωὴν ὑπερεύχεσθαι τῆς μεγάλης ἀγίω-
15 σύνης σου, ἧς ὡς δούλη ἀναξία τολμήσασα ἐδεήθην.

15 δούλη] δούλx s.scr. V

7.

V, f.77

† Τὴν σὴν αἵτησιν πληροῦσα ἡ μετριότης ἡμῶν,
ὦ εὐλαβεστάτη μοναχή, λύσιν ἀνατίθωσί σοι ἐπὶ τῇ πα-
ρούσῃ ὑπομνήσει σου. Ἐζήτησας σεβασμίαν μητροπο-
λιανὴν γυναικείαν μονὴν τὴν εἰς ὄνομα τιμωμένην ἢ ἀνι-
5 δρυμένην τοῦ μεγαλομάρτυρος καὶ μυροβλύτου ἁγίου
Δημητρίου, τῆς Κεφαληνίας δὲ ἐπικεκλημένην, μετὰ τῶν
ὑπ' αὐτὴν καὶ περὶ αὐτὴν πάντων, ἐφ' ὅρῳ τῆς ζωῆς σου.
Δεξαμένη παρ' ἡμῶν καὶ τὴν τῆς ἡγουμενείας σφραγίδα
καὶ φρόντιζε τῆς συστάσεως καὶ ἀνακτίσεως καὶ ἄλλης
V, f. 77^v 10 παντοίας | περιποιήσεως αὐτῆς τε καὶ τῶν ὑπ' αὐτὴν
πάντων, ἀλλὰ δὴ καὶ τῆς λυχνοκαΐας καὶ τῆς ἐτησίου
ἐορτῆς, καθὼς ἔνδον ὑπόσχῃ, ὥστε καὶ τὸν μεγαλομάρτυρα
μέγαν Δημήτριον ἕξεις βοηθοῦντά σοι, καὶ ἡμᾶς ἐπευ-
χομένους σοι. Ἡ παροῦσα οὖν ἐπίλυσίς τῆς ἡμῶν μετριό-
15 τητος μετὰ τὸ καταστρωθῆναι συνήθως ἐμφανισθῆτω τῷ
θεοφιλεστάτῳ μεγάλῳ σακελλαρίῳ, ὡς ἂν οὗτος ἅμα τοῖς
ἐαυτῷ εἰς τοῦτο τεταγμένοις ποιήσῃ παράδοσιν πρὸς σέ
κατὰ τὸ σύνηθες.

Magdalino: P. Magdalino *REB* 27 (1977) 285.

4 γυναικείαν] γυναικειῖαν V 12 ἔνδον] ἔνδων V || ὥστε]
ὅστε V 16 ὡς ἂν] ὡσάν Magdalino 17 ποιήσῃ] ποιήσει Mag-
dalino

8.

V, f. 78^v

† Στερεὰ πάντως ἡ οἰκοδομία ἐπὶ στερεῷ τῷ θεμελίῳ
γενήσεται καὶ οἱ τῆς οἰκοδομῆς λίθοι ὡς ἐπὶ ἀκρογωνιαίῳ
λίθῳ τῇ ἀσφάλτῳ προσπαγέντες ἀνωφορουμένην τὴν

- οἰκίαν ἐργάσονται. Καὶ ἡμεῖς τοίνυν καθ' ὅρισμόν τοῦ
- 5 παναγιωτάτου ἡμῶν αὐθέντου καὶ δεσπότης τῆς θειοτά-
της ἀρχιεπισκοπῆς Θεσσαλονίκης, ὑπερίμου καὶ ἐξάρ-
χου κυροῦ Ἰακώβου, τὴν τῆς ὑπ' αὐτὸν χώρας ποιούμε-
νοι ἀναθεώρησιν, ἐπεὶ εὔρομεν τὸν ἀπὸ χωρίου τῶν Ἀγίων
'Αποστόλων¹ εὐλαβέστατον ἱερέα κυρὸν Δημήτριον τὸν
- 10 Κοντὸν ὑδρομύλωνα ἐπὶ ἀνακάμψει κατέχοντα ἐν τοῖς
δικαίοις τῆς μητροπόλεως ἐν τῇ Ποταμίᾳ² καὶ τῇ Αὐλαίᾳ³
καὶ ἐνεφάνισεν ἡμῖν τὰ τὴν ἐπὶ τούτῳ δεσποτείαν θεμε-
λιοῦντα αὐτῷ ἀρχιεπισκοπικὰ σιγίλλια τοῦ ἐν ἀρχιερεῦσι
μακαριωτάτου ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης, τοῦ Μεσο-
- 15 ποταμίτου ἐκείνου δηλονότι⁴, ἀκολούθως τοῦ κυροῦ Ἰω-
σὴφ⁵ καὶ ἐπομένως ἐν ὑστέροις τοῦ Γλυκέος κυροῦ Βα-
σιλείου⁶, παρακλήσει τοῦ αὐτοῦ ἱερέως ἐπὶ τῷ παρ' ἐκεί-
νων θεμελίῳ τὴν οἰκοδομὴν τῆς κατοχῆς καὶ νομῆς καὶ
δεσποτείας τοῦ ἀναγεγραμμένου ὑδρομύλωνος τῷ δεδη-
- 20 λωμένῳ ἐπιχωρηγοῦμεν τὰ ἀτελῆ ταῦτα γραμμάρια ὡς
λίθους ταῖς προλαβούσαις ἀρχιερατικαῖς ἀσφαλτώσει
προσπηγνύματα, δι' ὧν ἀμφοτέρων γραφῶν ἀπαράτρε-
πτος ἐσεῖται τούτῳ ἢ τοῦ ὑδρομύλωνος κατοχῇ καὶ ἀμε-
τακίνητος, ὁφείλοντος ἐτησίως διδόναι πρὸς τὴν ἀγιω-
- 25 τάτην μητρόπολιν τὸ τεταγμένον αὐτῷ ποσὸν ἀκαταφρο-
νήτως. ἐπὶ τούτῳ γὰρ καὶ ἡ παροῦσα παρ' ἡμῶν τεθεῖσα
γραφὴ ἐπεδόθη τῷ ἀναγεγραμμένῳ ἱερεῖ, μηνὶ (vacat).

11 καὶ τῇ Αὐλαίᾳ] an καὶ ἐπὶ τῆς Αὐλαίας? 13 σιγίλλια] σι-
γίλλια V 12, 19 δεσποτείαν, ας] δεσποτίαν, -ας V 20 ἐπι-
χωρηγοῦμεν] ἐπιχωρηγοῦμεν V

1. Pour le toponymie τῶν Ἀγ. Ἀποστόλων à Chalcidique
voir Fr. Dölger, Aus den Satzkammern, p. 35,67; 9,22/3; 37,92;
52, 29/30.

2. Pour le toponymie voir Actes de Lavra IV, 91 III 15;
109, 222; 122, 9, 44, 45 ~ 121 n. 406.

3. Op. cit, 108, 578; App. X 25 ~ 81 n. 117.

Il s'agit de Constantinos Messopotamitès (V. Laurent, La
succession épiscopale de la métropole de Thessalonique dans la
première moitié du XIIIe siècle, BZ 56 (1963) 285-292).

5. Op. cit., p. 293-295.

6. Op. cit., p. 295.

9.

V, f. 78^v

- † Πρόσεστι τῇ καθ' ἡμᾶς ἀγιωτάτῃ μητροπόλει
Θεσσαλονίκης καὶ ἐν τῇ χώρᾳ Ἐρμουλίας κελλίον εἰς ὄνο-
μα τιμώμενον τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Βασιλείου τοῦ
μεγάλου, ὡσαύτως δὲ καὶ ἐν τῷ χωρίῳ Λογγῷ ἕτερα κελ-
5 λία β', τὸ μὲν εἰς ὄνομα τοῦ παμμάκαρος ἀγίου Νικολάου,
τὸ δὲ τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ἀθανασίου τιμώμενα, ἃ δὴ
καὶ προσεκυρώθησαν παρὰ τῶν πρὸ ἡμῶν ἀοιδίμων ἀρχιε-
ρέων τῇ σεβασμίᾳ μεγάλῃ βασιλικῇ Λάβρᾳ, καὶ εἰσὶν εἰς
δεῦρο κατεχόμενα παρ' αὐτῆς εἰς μικρὰν μὲν παραμυθίαν
10 αὐτῆς, μνημόσυνον δὲ τῶν προσκυρωσάντων ἀρχιερέων
αὐτά· ἐπεὶ δὲ καὶ ἀρτίως προσελθόντες τῇ ἡμῶν ταπεινό-
τητι οἱ ἐνασκούμενοι τῇ τοιαύτῃ σεβασμίᾳ Λάβρᾳ μονα-
χοὶ ἐζητήσαντο ἀνατεθῆναι αὐτοῖς τὸν ὅμοιον τρόπον
καὶ τὰ ἐν τῷ Λογγῷ εὑρισκόμενα ἕτερα | δύο κελλία,
15 ἥγουν τὸ τῶν ἀγίων καὶ θαυματουργῶν Ἀναργύρων καὶ
τὸ τοῦ ἀγίου καὶ ἐνδόξου μεγαλομάρτυρος Γεωργίου,
ἀλλὰ δὴ καὶ τὸ ἐν τῷ χωρίῳ Τριποτάμῳ τὸ εἰς ὄνομα τι-
μώμενον τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ἀθανασίου, καὶ πολλῇ
παρακλήσει καὶ ὑποσχέσει ἐχρήσαντο τοῦ συντηρεῖν τὰ
20 ἀνήκοντα δίκαια ἐξ αὐτῶν δὴ τῶν κελλίων τῇ καθ' ἡμᾶς
ἀγιωτάτῃ μητροπόλει σῶα καὶ ἀνελλιπῇ, τὴν αἵτησιν
αὐτῶν ἢ ταπεινότης ἡμῶν ἀναδεξαμένη ἀνατίθῃσι καὶ τὰ
τοιαῦτα τρία κελλία τῇ διαληφθείσῃ σεβασμίᾳ Λάβρᾳ
μετὰ πάντων τῶν δεσποτικῶς προσόντων αὐτοῖς πρα-
25 γμάτων, ἐφ' ᾧ καὶ αὐτὰ τὸν ὅμοιον κατέχοι τρόπον τοῖς
προανατεθεισὶν αὐτῇ, ὡς εἴρηται, καὶ δεσπόζοι καὶ προη-
γουμένως μὲν φροντίζοι τῆς συστάσεως καὶ βελτιώσεως
αὐτῶν, εἴθ' οὕτως ἐκπληροῖ καὶ πάντα τὰ διαφέροντα
δίκαια τῇ καθ' ἡμᾶς ἀγιωτάτῃ μητροπόλει καὶ πρὸς μη-
30 δὲν τούτων καταφρονητικῶς διατεθείη· ὅσάκις τε τοῦ
ἐνιαυτοῦ παραβαλεῖν γένοιτο τὸν κατὰ καιροῦς ἕξαρχον
τοῖς εἰρημένους ἕξ κελλίοις, ὑποδέχοντο αὐτὸν οἱ ἐν αὐτοῖς

V, f. 79^r

Actes de Lavra II: éd. P. Lemerle, A. Guillou, N. Svoronos, D. Papachryssanthou (voir ci-dessus, note 3); l'édition des textes n° 9, 10 est diplomatique.

30 ἐσάκις τε τοῦ] ὅσάκις τέ του V

εὐρισκόμενοι μοναχοὶ μετὰ πάσης τιμῆς καὶ ὑποδοχῆς
καὶ τῆς συνήθους φιλοφροσύνης καὶ ἀσχολήσεως κατὰ
35 τὴν τῶν μοναχῶν ἐγγραφον ὑπόσχεσιν καὶ ἀσφάλειαν.
Ἐπὶ τούτῳ γὰρ ἐγεγόνει καὶ τὸ παρὸν γράμμα τῆς ἡμῶν
ταπεινότητος καὶ τῇ πολλάκις διαληφθείσῃ σεβασμίᾳ
μεγάλῃ Λάβρᾳ ἐπιδέδοται δι' ἀσφάλειαν.

10.

V, f. 79^r

† Ἐπειδὴ ὁ παναγιώτατος ἡμῶν δεσπότης, ὁ θεοί-
τατος μητροπολίτης Θεσσαλονίκης, τῆς δεήσεως ἡμῶν
ἐπακούσας ἀνέθετο πρὸς τὴν ἡμετέραν μονὴν τὴν σεβα-
σμίαν Λάβραν τὰ ἐν τῷ χωρίῳ Λογγῷ εὐρισκόμενα μη-
5 τροπολιανὰ β' κελλία, τιμώμενα τὸ μὲν εἰς ὄνομα τῶν
ἀγίων καὶ θαυματουργῶν Ἀναργύρων, τὸ δὲ τοῦ ἀγίου
καὶ ἐνδόξου μεγαλομάρτυρος Γεωργίου, ἀλλὰ δὴ καὶ τὸ
εἰς τὸν Τριπτόταμον ἕτερον τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ἀθα-
νασίου μετὰ τῶν δεσποτικῶς προσόντων αὐτοῖς ἀπάντων
10 πραγμάτων, ὡς ἂν κατέχῃ ταῦτα καὶ δεσπόζῃ ὃν τρόπον
καὶ τὰ ἕτερα γ' κελλία τὰ προσκυρωθέντα αὐτῇ παρὰ
τῶν πρῶην ἀοιδίμων ἀρχιερέων Θεσσαλονίκης, ἥγουν τὸ
εἰς τὴν χώραν Ἑρμουλείας τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν
Βασιλείου τοῦ μεγάλου, καὶ τὰ ἐν τῇ ῥηθείᾳ χώρα τοῦ
15 Λογγοῦ ἕτερα β' τὰ εἰς ὄνομα τιμώμενα τὸ μὲν τοῦ παμ-
μάκαρος ἀγίου Νικολάου, τὸ δὲ τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν
Ἀθανασίου, ὑπισχνούμεθα | καὶ ἡμεῖς διὰ τοῦ παρόντος
ἡμῶν γράμματος καὶ ἀσφαλιζόμεθα, ἵνα προηγουμένως
μὲν φροντίζωμεν τῆς συστάσεως καὶ εἰς τὸ κρεῖττον ἐπι-
20 δόσεως αὐτῶν, εἴτα ἐκπληρῶμεν καὶ τὰ διαφέροντα ἅπαν-
τα δίκαια τῇ ἀγιωτάτῃ μητροπόλει Θεσσαλονίκης ἐξ
αὐτῶν ἀνελλιπῶς, καὶ παρέχοι μὲν ὁ κατὰ καιροὺς εὐρι-
σκόμενος ἐν Θεσσαλονίκῃ μέγας οἰκονόμος τῆς ἡμετέρας
μονῆς ὑπὲρ κανονικοῦ δικαίου τῶν τοιούτων ἐξ κελλίων
25 καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν ὑπέρπυρα β'· ὁσάκις δὲ τοῦ ἐνιαυτοῦ

V, f. 79^v

4 Λογγῷ] Λογγῶ Actes de Lavra]] cf.; 15 Λογγοῦ] Λογγοῦ
Actes de Lavra II 11 ἕτερα β'] ἕτερα δύο Actes de Lavra II
11 αὐτῇ] αὐτῇ V

- γένοιτο παραβαλεῖν τὸν ἑξαρχον ἐν τινι τῶν εἰρημένων
 κελλίων, ἵνα ὑποδέχωνται αὐτὸν οἱ εὐρισκόμενοι ἐν αὐτοῖς
 μοναχοὶ μετὰ πάσης τιμῆς καὶ ὑποδοχῆς φιλοφρονήσεώς
 τε καὶ ἀσχολήσεως τῆς συνήθους· εἰ δὲ ἴσως συμβαίη
 30 τινὰ τῶν ἐν τοῖς τοιούτοις κελλίοις εὐρισκομένων μονα-
 χῶν μὴ τὴν προσήκουσαν τιμὴν ἐνδείξασθαι πρὸς τὸν
 κατὰ καιροὺς ἑξαρχον ἢ ἀμελῶς διατεθῆναι πρὸς τὴν
 αὐτοῦ κυβέρνησιν καὶ ἀσχόλησιν, ἵνα ἔχῃ ἐπ' ἀδείας ἐξω-
 θεῖν αὐτὸν τοῦ τοιούτου κελλίου καὶ τάττῃ ἕτερον μονα-
 35 χὸν ὁποῖον ἄρα καὶ βούλεται εἰς προεστῶτα αὐτοῦ, ἡ δὲ
 ἡμετέρα μονὴ ἐκπίπτει τέλεον τῆς κατοχῆς καὶ δεσποτείας
 αὐτοῦ· καὶ ταῦτα δὴ τὰ ἐπίχειρα ὑποσταίημεν τῆς εἰς
 τὸν ἑξαρχον ἀγνωμοσύνης τε καὶ περιφρονήσεως· εἰς γὰρ
 αὐτὸν τὸν ἀρχιερέα διαβαίνει ἡ πρὸς τοῦτον ὀλιγωρία.
 40 Ἐπὶ τούτῳ γὰρ καὶ τὸ παρὸν ἐξεθέμεθα γράμμα πρὸς τὸν
 παναγιώτατον ἡμῶν δεσπότην, τὸν θεϊότατον μητροπο-
 λίτην Θεσσαλονίκης, ὃ δὴ καὶ κατατιθέμεθα στέργειν κατὰ
 πᾶσαν αὐτοῦ τὴν περίληψιν καὶ μήτε πρὸς τὸν ἑξαρχον
 ἀγνωμονῆσαί ποτε, μήτε τὴν ὑπὲρ τοῦ κανονικοῦ τῶν
 45 ὑπερπύρων ὑπερθέσθαι καταβολήν, εἰ μὴ βουλόμεθα τῆς
 κατοχῆς καὶ δεσποτείας τῶν τοιούτων ἐκπίπτειν κελλίων.
 Μηνὶ vacat καὶ ἰνδικτιῶνος vacat.

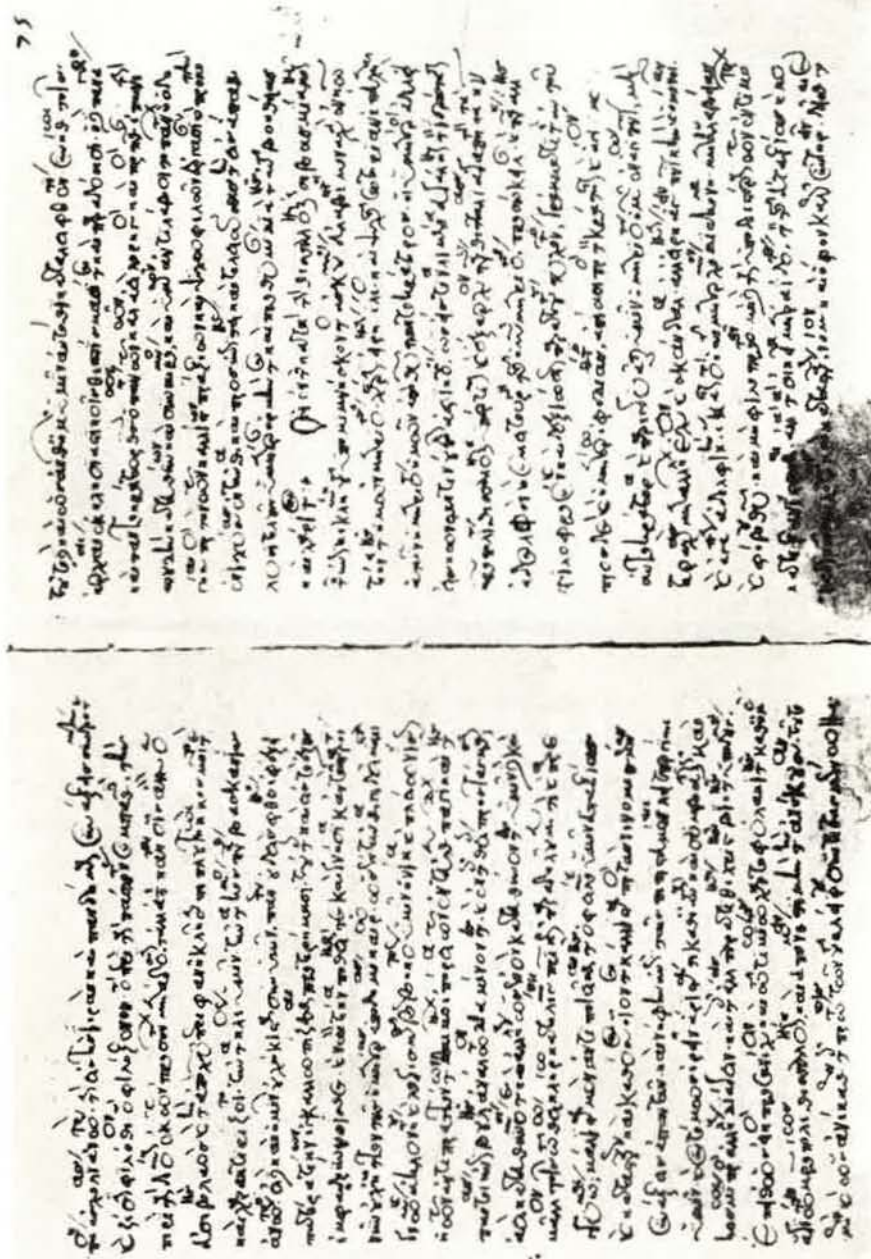

Fig. 2. Vat. gr. 1891, f. 74v-75

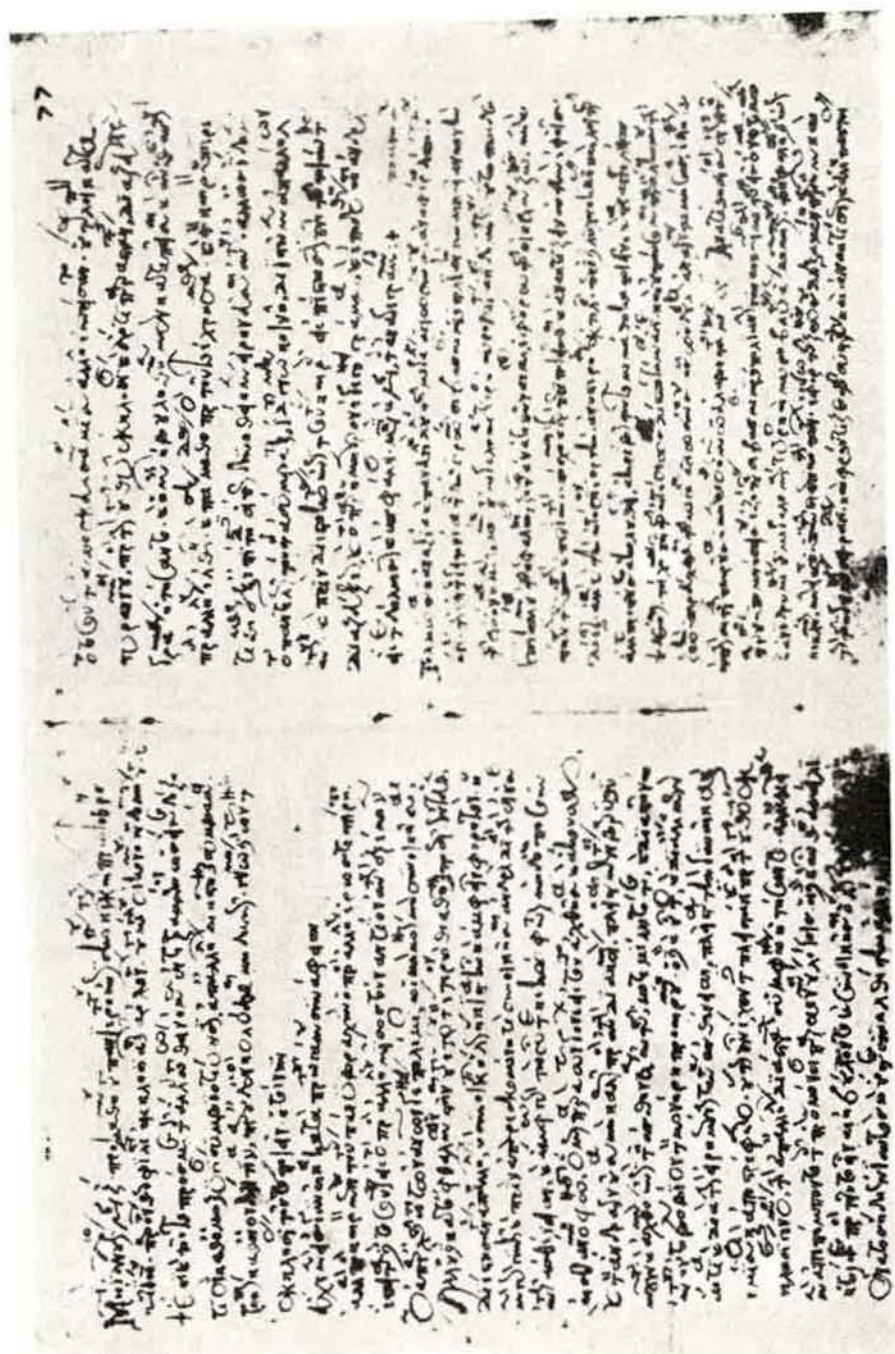

Fig. 4. Vat. gr. 1891, f. 76v-77

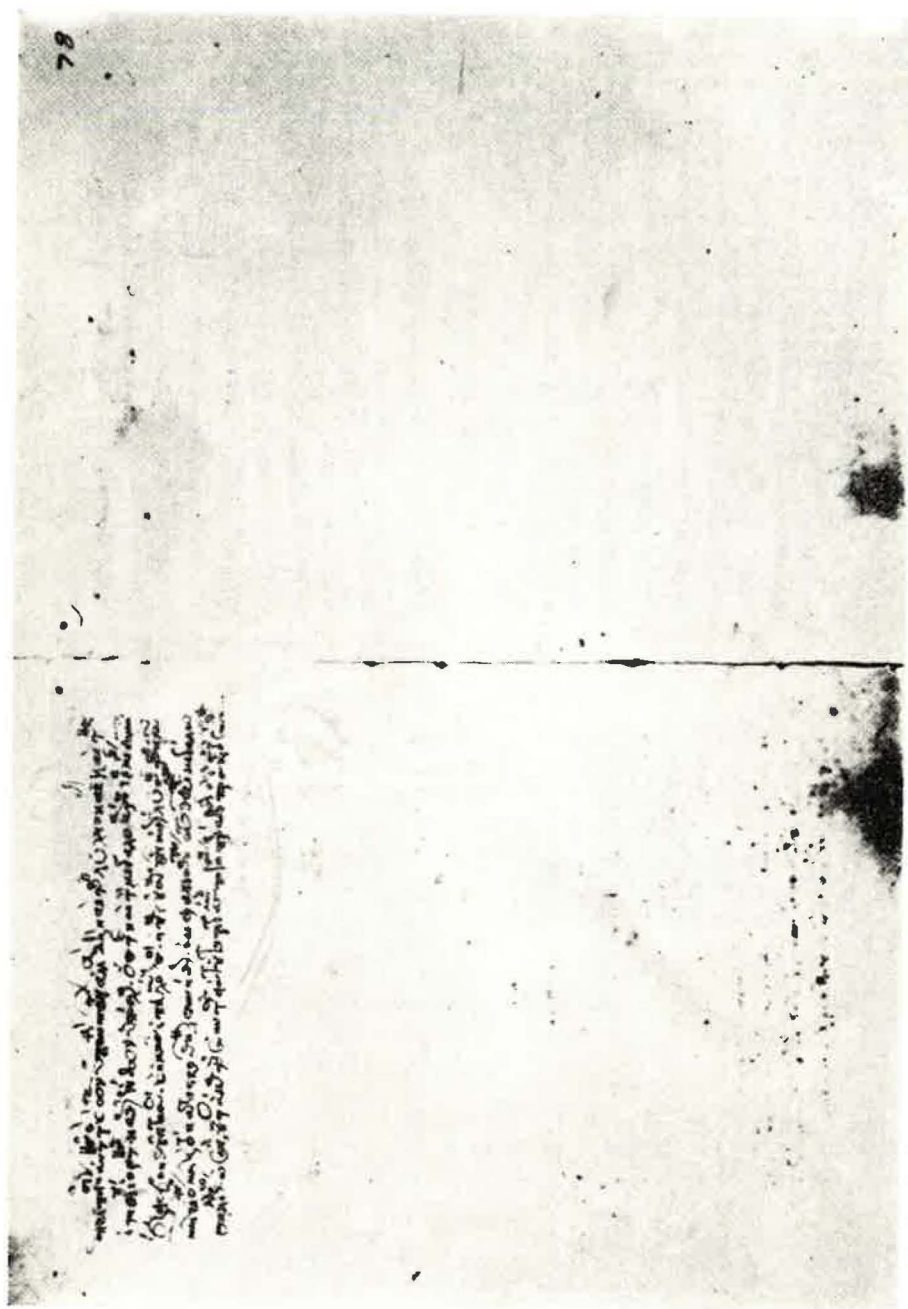

Fig. 5. Vat. gr. 1891, f. 78v-78

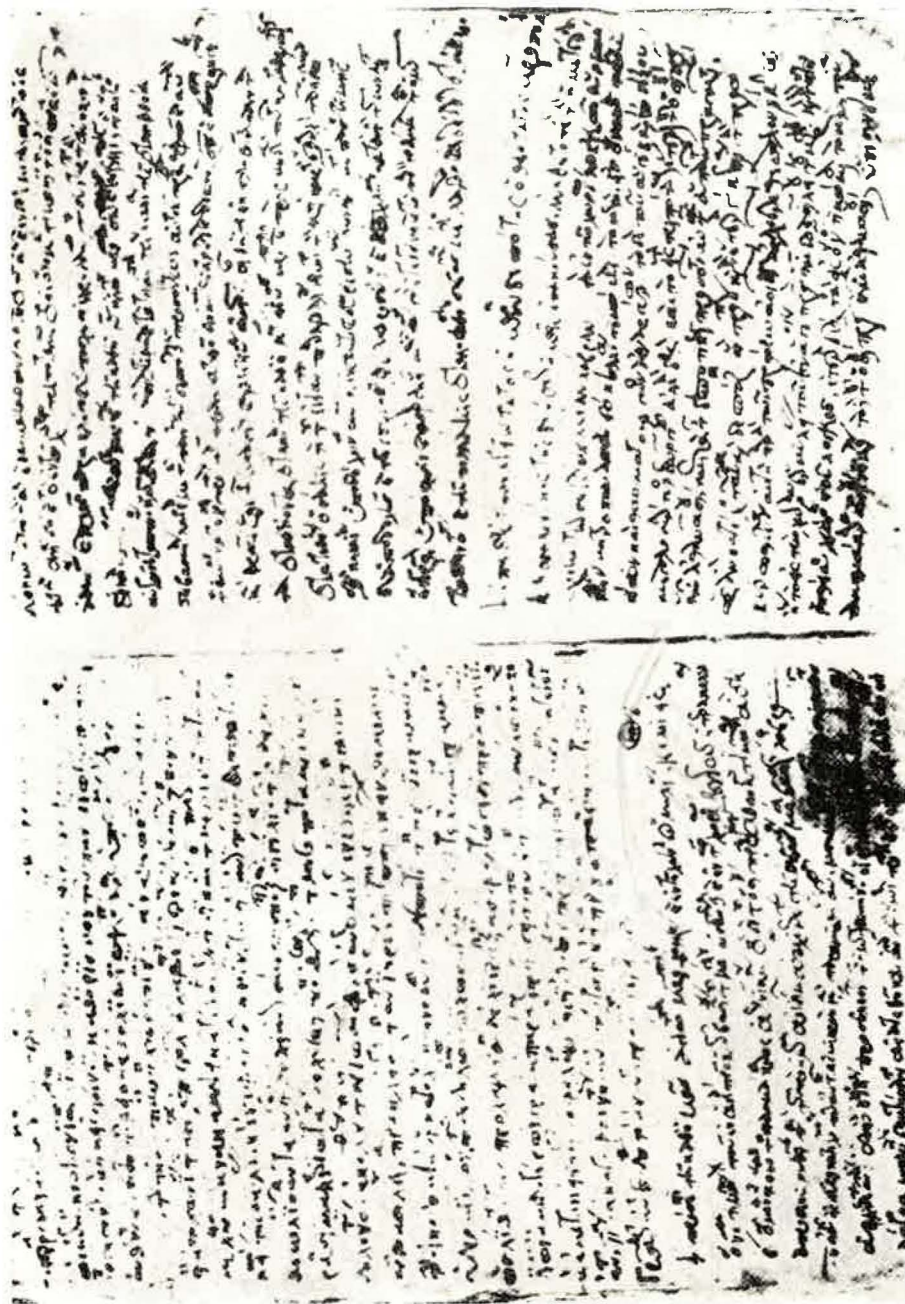

Fig. 6. Vat. gr. 1891, f. 78v.79

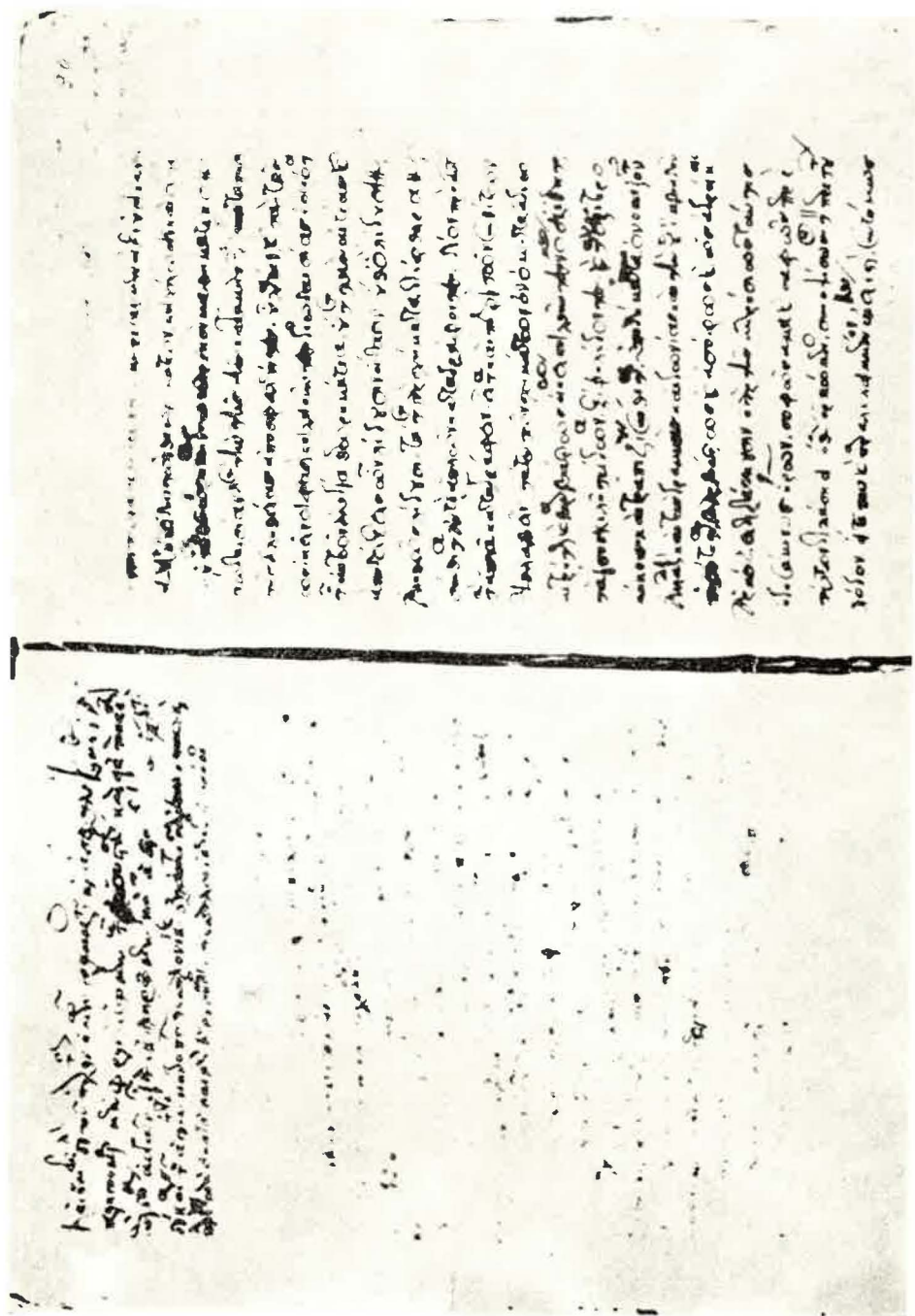

Fig. 7. Vat. gr. 1891. f. 79v-80